

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaromíra Jirsy, soudců JUDr. Vladimíra Sládečka (soudce zpravodaj) a JUDr. Pavla Šámala o ústavní stížnosti **F. V.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody, zastoupeného Mgr. Václavem Němcem, advokátem se sídlem Ostrava, Roháčova 3339/5, proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2021 č. j. 8 To 356/2021-133, za účasti Krajského soudu v Plzni jako účastníka řízení, **takto:**

I. Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2021 č. j. 8 To 356/2021-133 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a zásada *nulla poena sine lege* podle čl. 39 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 12. 2021 č. j. 8 To 356/2021-133 se ruší.

O d ů v o d n ě n í

I

1. Usnesením Okresního soudu Plzeň-město ze dne 19. 11. 2021 č. j. 12 PP 71/2021-121 byla zamítnuta žádost stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Označeným usnesením Krajského soudu v Plzni byla zamítnuta stížnost stěžovatele proti usnesení Okresního soudu Plzeň-město. Stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Plzni došlo k zásahu do níže uvedených ústavně zaručených práv a svobod. Nenavrhuje sice výslovně zrušení tohoto usnesení, nicméně Ústavní soud, ve snaze vyhnout se přílišnému formalismu, posoudil ústavní stížnost tak, že se stěžovatel domáhá zrušení uvedeného usnesení. Z kontextu ústavní stížnosti totiž vyplývá, že právě to bylo cílem jejího podání. Stěžovatel rovněž podle § 39 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) žádá o přednostní projednání ústavní stížnosti.

2. Podle stěžovatele došlo vydáním napadeného rozhodnutí k zásahu do jeho práv podle čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

II

3. Stěžovatel uvádí, že Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud“) aplikoval ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku, neboť dovedl, že stěžovatel již byl jednou podmíněně propuštěn, tudíž nově je možné jej podmíněně propustit až po výkonu poloviny zbytku trestu, tj. po výkonu 1 925 dnů. Namítá, že krajský soud ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku aplikoval nesprávně, v rozporu s jeho účelem. Uvádí, že byť se tento soud ztotožnil s jeho argumentací obsaženou ve stížnosti proti usnesení soudu prvního stupně, paradoxně došel k závěru, který je pro něj ještě nepříznivější. Jelikož totiž v minulosti splnil předpoklady pro podmíněné propuštění a Okresní soud v Ostravě jej

podmíněně propustil, v důsledku výkladu zastávaného krajským soudem bude muset vykonat (před případným opětovným podmíněným propuštěním) trest delší minimálně o čtyři roky a tři měsíce, a to přesto, že se v průběhu prvního podmíněného propuštění osvědčil a ani poté nespáchal žádný nový trestný čin. Výklad citovaného ustanovení, ke kterému dospěl krajský soud, tak podle něj vede k absurdní situaci, kdy je odsouzený, který se napravil dříve, trestán přísněji než ten, jenž se napravil později.

4. Stěžovatel je přesvědčen, že je třeba na něj hledět jako na osobu, která o podmíněné propuštění žádá poprvé. Byl již sice jednou z výkonu stejného trestu odnětí svobody propuštěn, avšak osvědčil se a nový trest i trest souhrnný mu byl uložen za „starou“ trestnou činnost, které se dopustil předtím, než nastoupil výkon trestu. S odkazem na usnesení sp. zn. I. ÚS 2989/21 připomíná, že cílem institutu podmíněného propuštění je motivovat odsouzeného, a uvedený právní závěr krajského soudu považuje za přímo rozporný s tímto cílem. Považuje za absurdní, aby odsouzený, který se prokazatelně polepšil a napravil ve výkonu trestu dříve než jiný odsouzený, byl za toto brzké polepšení „odměněn“ téměř dvojnásobnou minimální délkou výkonu trestu.

III

5. Krajský soud ve vyjádření k ústavní stížnosti zopakoval své hlavní závěry obsažené v napadeném usnesení, tedy že stěžovatel sice byl ve výkonu trestu poprvé, avšak již jednou byl z výkonu tohoto trestu propuštěn. Proto je podle § 91 odst. 4 trestního zákoníku možné jeho opětovné podmíněné propuštění až po výkonu poloviny zbytku trestu. Zopakoval i svůj postoj, že závěr nalézacího soudu o splnění podmínek pro prokázání polepšení musí posuzovat jako předčasný.

6. Ústavní soud nepovažoval za nutné zasílat obdržené vyjádření stěžovateli k replice, neboť neobsahovalo žádné nové závažné skutečnosti, jež by nebyly patrné z napadeného usnesení a z trestního spisu vedeného ve věci, nebo argumentaci, která by měla vliv na posouzení věci. Nadto z materiálního hlediska nelze přehlížet skutečnost, že Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl.

IV

7. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona o Ústavním soudu uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z vyžádaného spisu a z písemných úkonů stěžovatele a účastníků řízení. Nekonání ústního jednání odůvodňuje také skutečnost, že Ústavní soud nepovažoval za potřebné provádět dokazování.

V

8. Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná, je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], seznámil se s obsahem vyžádaného trestního spisu a přezkoumal, zda tvrzení obsažená v ústavní stížnosti mají oporu v listinných podkladech, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

9. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně vymezil limity ústavněprávního přezkumu rozhodování trestních soudů o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí

svobody podle ustanovení § 88 trestního zákoníku (viz např. rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 175/2000, III. ÚS 284/01, III. ÚS 1280/08, III. ÚS 458/09 či III. ÚS 338/10). Zdůraznil, že podmíněné propuštění představuje mimořádný prostředek, který dává soudu možnost za stanovených podmínek odsouzeného podmíněně propustit z výkonu trestu odnětí svobody. Podmíněné propuštění přitom představuje možnost, neexistuje (ani podústavní) subjektivní právo odsouzeného na podmíněné propuštění. Posuzování účelnosti využití tohoto institutu přísluší soudu, který je zákonem povolán ke zhodnocení relevantních okolností, mezi něž lze řadit jak prokázání polepšení odsouzeného, tak i důvodný předpoklad, že odsouzený povede na svobodě řádný život a jeho chování nevyvolává obavy z recidivy trestné činnosti.

10. Z hlediska ústavněprávního přezkumu je proto otázka, zda došlo k naplnění zákonných podmínek pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, plně věci úvahy příslušného trestního soudu. Ke kasačnímu zásahu Ústavního soudu může dojít pouze za situace, kdy by napadené rozhodnutí bylo projevem zjevné interpretační libovůle, výrazem faktického omylu nebo pokud by jeho odůvodnění bylo zatíženo závažnými logickými rozpory. Právě o takové pochybení se v nyní projednávané věci jednalo.

11. Ústavní soud považuje za žádoucí nejprve rekapitulovat rozhodování trestních soudů související s potrestáním stěžovatele. Stěžovateli byl nejprve rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 20. 11. 2014 č. j. 53 T 9/2013-3923, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2015 sp. zn. 2 To 33/2015, uložen trest odnětí svobody v trvání šesti let a tří měsíců. Dne 19. 1. 2019 byl z výkonu tohoto trestu podmíněně propuštěn. Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 22. 1. 2019 sp. zn. 1 T 142/2018, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. 6 To 396/2019, byl uvedený trest zrušen a stěžovateli byl uložen souhrnný trest ve výměře sedmi let. Rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 15. 7. 2019 sp. zn. 68 T 6/2018 byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, přičemž se jednalo o trestnou činnost, které se dopustil ještě před výkonem trestu odnětí svobody uloženého citovaným rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci. Část jednání byla spáchána až po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, nejednalo se tedy o souběh trestných činů (ve vztahu k trestné činnosti, za kterou již vykonával trest odnětí svobody), a proto mu nebyl uložen trest souhrnný, ale trest nový. Stěžovateli tak byly uloženy dva tresty odnětí svobody, každý ve výměře sedmi let.

12. V důsledku uložení souhrnného trestu bylo zrušeno i rozhodnutí o původním podmíněném propuštění (neboť toto rozhodnutí navazovalo na rušený výrok o trestu z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2015 sp. zn. 2 To 33/2015), takže stěžovatel nastoupil znovu výkon trestu, přičemž tak učinil dobrovolně. Jak uvedl výslovně Okresní soud Plzeň-město na č. 1. 5 svého výše citovaného usnesení, podmínky původního propuštění nijak neporušil, vedl zcela řádný život.

13. Dále je třeba podotknout, že Okresní soud Plzeň-město ve svém usnesení na č. 1. 6 deklaroval, že stěžovatel sice nesplnil podmínku spočívající ve výkonu stanovené části uloženého trestu, splnil však další předpoklady pro podmíněné propuštění, tj. podmínku polepšení i prognózu budoucího řádného života. Krajský soud na č. 1. 3-4 napadeného usnesení sice uvedený závěr považoval za předčasné a vycházející z neúplné důkazní situace, přesto však lze konstatovat, že otázka určení toho, jakou část z uloženého trestu musí stěžovatel vykonat, je při rozhodování o jeho podmíněném propuštění klíčová.

14. Ústavní soud nejprve podotýká, že za nesporný považuje závěr krajského soudu o tom, že dosud nevykonaný původní trest odnětí svobody (resp. jeho část) a trest odnětí nově uložený (rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 15. 7. 2019) je třeba považovat za trest jediný, a to s ohledem na § 77 zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Na stěžovatele je proto třeba hledět jako na prvotrestaného. Pro posouzení projednávané věci je klíčové vyřešení otázky, zda je třeba na případ stěžovatele aplikovat ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku (jak to učinil krajský soud), či nikoliv.

15. Podle předmětného ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2021, aktuálně jde o ustanovení § 91 odst. 5 trestního zákoníku) je opětovně podmíněně propuštění z výkonu téhož trestu možné až po výkonu poloviny zbytku trestu a v případech uvedených v § 88 odst. 4 trestního zákoníku po výkonu dvou třetin zbytku trestu; opětovně propuštění z výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí není možné.

16. Judikatura se doposud nezabývala výkladem klíčové části citovaného ustanovení, tj. znaku „opětovně podmíněně propuštění“, a rovněž část komentářové literatury je v tomto směru skoupá. Komentář prof. Šámala a kolektivu v této souvislosti řeší především to, co se rozumí „zbytkem trestu“, když uvádí mj., že přistoupí-li k trestu, z něhož byl odsouzený podmíněně propuštěn „další uložený trest odnětí svobody, s jehož výkonem je spojen účinek, že se na oba vykonávané tresty hledí jako na trest jediný (...), prodlužuje se o výměru dalšího trestu zbytek trestu původně uloženého“ (srov. PÚRY, F. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1114). Tento právní názor, který do svého usnesení vtělil i krajský soud (srov. č. 1. 4 napadeného usnesení), Ústavní soud nijak nezpochybňuje, ovšem nelze přehlédnout, že tím nijak není řešena otázka, jež je pro nyní posuzovaný případ zásadní, tj. zda je třeba předmětné ustanovení vztahovat i na případy, kdy byl odsouzený podmíněně propuštěn, avšak v průběhu podmíněného propuštění nezavdal žádnou příčinu k rozhodnutí o tom, že se ve zkušební době podmíněného propuštění neosvědčil.

17. Jiný novější komentář k trestnímu zákoníku pak uvádí: „Ustanovení § 91 odst. 4 výslovně zakazuje opětovně podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody na doživotí. V ostatních případech je opětovně podmíněně propuštění z výkonu téhož trestu odnětí svobody, tj. *poté, co se podmíněně propuštěný neosvědčil a soud učinil rozhodnutí, že se zbytek trestu vykoná*, možné po vykonání poloviny a v případech uvedených v § 88 odst. 4 dvou třetin zbytku trestu.“ (srov. KALVODOVÁ, V. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1002). Je tedy zjevné, že uvedený komentář vztahuje ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku právě na situace, kdy byl odsouzený podmíněně propuštěn, následně se neosvědčil, a soud proto podle § 91 odst. 4 trestního zákoníku rozhodne o tom, že se zbytek trestu vykoná.

18. Ústavní soud považuje posledně uvedený výklad ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku, tedy že toto ustanovení nelze aplikovat v případě, kdy odsouzený při svém původním podmíněném propuštění svým chováním v průběhu zkušební doby nezavdal žádnou příčinu k nařízení výkonu zbytku trestu, za logický a souladný s účelem institutu podmíněného propuštění. Především je třeba přisvědčit argumentaci stěžovatele, že opačný výklad (ke kterému dospěl v posuzovaném případě krajský soud) by vedl k absurdním důsledkům. Postavení odsouzeného, který již v průběhu původně uloženého trestu odnětí svobody splnil předpoklady pro podmíněně propuštění a beze zbytku plnil

i své povinnosti v rámci zkušební doby podmíněného odsouzení, by bylo značně zhoršeno (oproti odsouzenému, který doposud uložený trest odnětí svobody nevykonával tak zdárným způsobem, aby bylo možné rozhodnout o jeho podmíněném propuštění), a to výhradně v důsledku okolností, které nijak nemohl ovlivnit.

19. Je třeba připomenout, že původní rozhodnutí z 19. 1. 2019 o podmíněném propuštění stěžovatele bylo zrušeno v důsledku uložení souhrnného trestu odnětí svobody (rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 22. 1. 2019 sp. zn. 1 T 142/2018, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. 6 To 396/2019), neboť se jednalo o rozhodnutí obsahově navazující na rušený výrok o trestu z Krajského soudu v Brně ze dne 20. 11. 2014 č. j. 53 T 9/2013-3923, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 6. 2015 sp. zn. 2 To 33/2015 (srov. § 43 odst. 2 trestního zákoníku). Stěžovatel přitom nemohl v podstatě nijak ovlivnit, zda bude za svou sbíhající se trestnou činnost odsouzen v rámci jediného řízení (tj. jediným rozhodnutím ukládajícím úhrnný trest), anebo zda se o této trestné činnosti povede více řízení vedoucích v konečném důsledku k uložení souhrnného trestu v době, kdy již vykonával původně uložený trest odnětí svobody, resp. kdy byl z výkonu tohoto trestu podmíněně propuštěn. Stejně tak nemohl stěžovatel ovlivnit, že mu bude v průběhu výkonu původního trestu odnětí svobody uložen další trest odnětí svobody za trestnou činnost, kterou spáchal ještě před nástupem výkonu původně uloženého trestu odnětí svobody.

20. Výklad § 91 odst. 4 trestního zákoníku, ke kterému dospěl krajský soud, by tak znamenal, že odsouzený, který by očekával uložení souhrnného či dalšího trestu odnětí svobody coby výsledku dalšího trestního řízení vedeného proti němu, by byl značně demotivován ve své snaze dosáhnout podmíněného propuštění, neboť by věděl, že si tím podstatným způsobem zhorší vyhlídky na nové rozhodnutí o podmíněném propuštění (po uložení souhrnného, popř. dalšího trestu odnětí svobody). Právě proto nelze uvedený výklad akceptovat, neboť by byl v zásadním rozporu s účelem institutu podmíněného propuštění, který spočívá primárně ve snaze motivovat odsouzeného k řádnému výkonu trestu odnětí svobody vedoucího k udělení privilegia právě v podobě podmíněného propuštění (srov. např. nálezy sp. zn. I. ÚS 2201/16, III. ÚS 3628/18 či III. ÚS 1873/21).

21. Ústavní soud tak konstatuje, že znak spočívající v „opětovném podmíněném propuštění“ je třeba v kontextu ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku interpretovat restriktivně tak, že se bude jednat toliko o případy, kdy byl odsouzený v průběhu výkonu trestu odnětí svobody podmíněně propuštěn, neosvědčil se a podle § 91 odst. 1 trestního zákoníku bylo rozhodnuto o tom, že se zbytek trestu vykoná. Nemůže se tedy vztahovat na případy, kdy odsouzený ve zkušební době původního podmíněného propuštění vedl řádný život a vyhověl všem stanoveným podmínkám, načež bylo toto rozhodnutí o podmíněném propuštění zrušeno v důsledku okolností, které nemohl přímo ovlivnit, typicky tedy v důsledku uložení souhrnného trestu, jak tomu bylo i v posuzovaném případě.

22. Ústavní soud uzavírá, že krajský soud při svém rozhodování ustanovení § 91 odst. 4 trestního zákoníku neinterpretovat ústavně konformně, ale v rozporu s jeho účelem, resp. smyslem institutu podmíněného propuštění samotného. Tímto nesprávným postupem jednak zasáhl do práva stěžovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a dále porušil předvídatelnost právní úpravy trestního postihu stěžovatele, respektive zásadu právní jistoty a zákaz libovůle v oblasti trestání, chráněné čl. 39 Listiny

zakotvujícím výhradu zákona pro označení trestnosti jednání a stanovení trestů (srov. nález sp. zn. I. ÚS 2201/16). Ústavní soud proto přistoupil ke zrušení napadeného usnesení krajského soudu, který bude muset opětovně přezkoumat stížnost stěžovatele proti usnesení soudu prvního stupně a posoudit, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro rozhodnutí o podmíněném propuštění, a to za použití ústavně konformního výkladu ust. § 91 odst. 4 trestního zákoníku.

VI

23. Na základě výše uvedeného Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) a § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu rozhodl, jak je ve výroku nálezu uvedeno. O žádosti stěžovatele o přednostní projednání ústavní stížnosti výslovně nerozhodoval, neboť jí vyhověl fakticky.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 11. května 2022

JUDr. Jaromír Jirsa
předseda senátu